

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

БАНК ХОДИМЛАРИ ВА ТАДБИРКОРЛАРНИНГ ҲАФТАЛИК НАШРИ

№ 25 (1204) 2019 йил 20 июнь

1995 йил январдан бошлаб нашр этилмоқда

ISSN 2010-6602

@bank_axborotnomasi

Сайтимизга ўтиш учун QR кодини телефонингиз орқали сканер қилинг

КЎРГАЗМА

2006 йилдан бери Ўзбекистонда "Uzbekistan Agrotech Expo" халқаро кўргазмаси ўтказиб келинади. Бу кўргазма мамлакатимизда қишлоқ хўжалигини ривожлантириш, хорижий ҳамкорларимизни юртимизга кўпроқ жалб этиб, эл-юрт фаровонлигини ошириш мақсадида ташкил этилаётир.

2006–2018 йиллар давомида ушбу кўргазмада 68 давлатдан 300 дан ортиқ кичик бизнес вакиллари, 2 000 га яқин компания иштирок этиб, тадбир доирасида 4 200 та шартномалар имзоланган. Ўтган йилда мазкур кўргазмада 168 компания, шулардан 83 таси хорижий компаниялар, иштирок

"HI-TECH BANK": АГРО БИЗНЕСГА КЎМАҚДОШ

этиб, ўз маҳсулотларини намойиш этди.

Яқинда пойтахтимиздаги "Ўзэкспомарказ" Миллий

кўргазмалар мажмуасида агросаноат комплекси учун замонавий асбоб-ускуналар ва технологиялар бўйича

"Uzbekistan Agrotech Expo-2019" XIV ҳамда "Uzbekistan Agromash Expo-2019" VIII халқаро ихтисослаштирил-

ган қишлоқ хўжалиги техникаси ва машиналарининг кўргазмаси бўлиб ўтди.

Уч кун давом этган кўргазмада Хитой, Япония, Жанубий Корея, Италия, Германия, Бельгия, Голландия, Буюк Британия, Беларусь, Россия каби бир қатор давлатларнинг 150 дан ортиқ турли компаниялари ўз хизмат ва маҳсулотлари билан қатнашди. Компаниялар ўзларининг озиқ-овқат маҳсулотларини қадоқлаш, чорвачилик, паррандачилик, асаларичилик ва боғдорчилик учун зарур ускуналар, чорва учун ем тайёрлаш каби турли жиҳозларини намойиш этишди. Шунингдек, янги технологиялар асосида яратилган қишлоқ хўжалигида асқатадиган ўсимликлар ҳимояси ва ўсиб-униши учун турли кимёвий моддалар кўрсатилди.

(Давоми 2-саҳифада)

Балиқчилик тармоғига кредитлар

СЕМИНАР

Яқинда Андижон вилоятида "Интенсив усулда балиқ етиштириш бўйича Хитой тажрибаси" мавзусида республика семинари бўлиб ўтди. Унда "Ўзбекбалиқсаноат" уюшмаси, унинг ҳудудий бўлимлари мутасаддилари, Қорақалпоғистон Республикаси, шунингдек, республика-миз вилоятларида фаолият юритаётган ҳамда хорижий мамлакатлардан таклиф қилинган мутахассислар, балиқчилик фермер хўжаликлари раҳбарлари, АТИБ "Ипотека-банк", "Ипотека-лизинг", "Ипотека-сармо-яси" масъулияти чекланган жамиятлари вакиллари ҳамда тадбиркорлар иштирок этди.

(Давоми 2-саҳифада)

Тадбиркорлар учун 1405 млрд. сўм

2018-2019 йилларда "Агробанк" филиаллари томонидан "Ҳар бир оила – тадбиркор" дастури доирасида 66 597 та оилага жами 1 181 млрд. сўмлик имтиёзли кредит ажратилиб, маблағлар асосан, асаларичилик, балиқчилик, боғдорчилик, иссиқхона, чорвачилик, қуёнчилик, паррандачилик, тикувчилик, хизмат кўрсатиш ва бошқа соҳаларга йўналтирилган. Натижада минглаб янги иш ўринлари яратилишига эришилган.

ТАДБИР

Шунингдек, Президентимизнинг 2019 йил 7 мартдаги "Худудларда аҳолини тадбиркорликка кенг жалб қилиш ва оилавий тадбиркорликни ривожлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарор ижросини таъминлаш мақсадида "Агробанк" томонидан алоҳида раис ўринбосари лавозими, бошқарма, вилоят ва филиалларида алоҳида бўлимлар ташкил этилиб, оилавий тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш борасида 1 017 кичик бизнес субъектларининг 22 млрд. сўмлик лойиҳалари молиялаштирилди.

Бу ҳақда Ўзбекистон Миллий матбуот марказида "Агробанк" АТБ томонидан "Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш ҳамда аҳолини тадбиркорликка кенг жалб қилиш борасида амалга оширилаётган ишлар" мавзусидаги брифингга батафсил сўз юритилди.

Унда "Агробанк" АТБнинг раҳбар ва ходимлари ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

(Давоми 4-саҳифада)

СОЛИҚ ИСЛОҲОТЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ → 3

"ҚИШЛОҚ ҚУРИЛИШ БАНК"ДАН ОММАБОП ОМОНАТЛАР → 5

2018 ЙИЛНИНГ ЭНГ ЧИРОЙЛИ БАНКНОТАЛАРИ → 8

“HI-TECH BANK”: АГРО БИЗНЕСГА КЎМАҚДОШ

(Бошланиши 1-саҳифада)

Компаниялар томонидан замонавий иссиқхона хўжаликларини ташкил этиш каби хизматлар ҳам таклиф этилди.

Айниқса кўрғазма иштирокчиларини ривожланган давлатларнинг ерга ишлов берувчи турли-туман қишлоқ хўжалиги техникалари қизиқтирди.

Кўрғазмада “Hi-Tech Bank” хусусий акциядорлик тижорат банки ҳам ўзининг банк хизматлари билан фаол иштирок этди. Бугунги кунда банк томонидан кичик бизнесни ривожлантириш ва аҳолини тадбиркорликка кенг жалб қилиш мақсадида агрокредитлар жорий этилган бўлиб, бу маблағлар чорвачилик, паррандачилик, балиқчилик, боғдорчилик каби қишлоқ хўжалиги соҳаларига йўналтирилмоқда.

– Биз кўрғазмага фақат маҳсулотни тавсия қилаётган ташкилотларга эмас, маҳсулотни харид қилаётган мижозларга ҳам кўлимиздан келганча ёрдам бериш учун келдик, – дейди “Hi-Tech Bank” бошқаруви раиси Барҳаётжон Сатторов. – Албатта, биз бўлажак мижозларимизга имтиёзли кредитларни тавсия қиляпмиз. Мақсадимиз ҳар икки томон ҳам бизнинг ёрдамимиздан бирдай манфаатдор бўлсин. Масалан, чорвачилик учун 6 ойга таклиф қилинаётган 13,5 млн сўмлик агрокредитдан 4,6 млн сўм, шунингдек, паррандачилик учун ажратилган 18, 2 млн сўмлик агрокредитдан 6 ой ичида 9,2 млн сўм соф фойда олиш мумкин. Бу мутахассислар томонидан ҳисоблаб чиқилган.

Кўрғазма давомида қатор фойдали ҳамкорлик шартномалари имзоланди.

БАЛИҚЧИЛИК ТАРМОҒИГА КРЕДИТЛАР

(Бошланиши 1-саҳифада)

Мазкур семинар Президентимизнинг 2019 йил 16–17 май кунлари Андижон вилоятига ташрифи чоғида вилоятда балиқ етиштириш ҳажмини кўпайтириш, балиқчилик соҳасини ривожлантириш, мазкур йўналишда илғор хорижий технология ва усулларни кенг жорий этиш, илғор тажрибаларни оммалаштириш ҳамда аҳолига тайёр ва ярим тайёр балиқ маҳсулотлари етказиб беришга ихтисослашган корхоналар фаолиятини йўлга қўйиш бўйича берган топшириқлари доирасида ташкил этилди.

Семинарда мамлакатимизда, хусусан, Андижон вилоятида мазкур йўналишда амалга оширилаётган ишлар, ютуқ ва мавжуд муаммолар атрофида таҳлил қилинди. Шунингдек, иштирокчилар интенсив усулда балиқ етиштираётган қатор хўжаликлар фаолияти билан бевосита танишиб, интенсив усулда балиқ етиштиришнинг Хитой тажрибаси ҳақида маълумотлар олди.

Қолаверса, хорижлик мутахассисларнинг балиқчиликни ривожлантиришга оид маърузалари барчада қизиқши уйғотди.

Жумладан, Германия, Польша, Франция, словениялик мутахассисларнинг бир қатор мавзулардаги маърузалари йиғилганларни бефарқ қолдирмади. Чунки хорижлик мутахассислар ва тадбиркорлар ўртасида бўлиб ўтган кизгин савол-жавоблар шундан дарак берди.

Маълумотларга кўра, Андижон вилоятида ўтган йили 12 минг тонна балиқ етиштирилган бўлса, жорий йилда бу кўрсаткичи

15 минг тоннага етказиш мўлжалланмоқда. Таъкидлаш жоизки, вилоятда балиқчиликни ривожлантириш, мазкур йўналишдаги лойиҳаларни молиялаштириш бўйича “Ипотека-банк” акциядорлик тижорат ипотека банки вилоят филиали томонидан эътиборга молик ишлар олиб борилаётган.

– Банк томонидан вилоятнинг барча туман ва шаҳарларида тадбиркорлик субъектлари ҳамда ўз хонадонларида балиқ етиштириш истаги бўлган ташаббускорлар кўллаб-қувватланаётди, – дейди “Ипотека-банк” АТИБ Андижон вилоят филиали раҳбари Баҳодиржон Қорабоев. – Бу борада балиқчиликни ривожлантириш бўйича 150 миллиард сўм миқдоридagi банк кредити ажратиш бўйича лойиҳалар ишлаб чиқилган. Шунингдек, балиқчиликни ривожлантириш учун тадбиркорлик субъектлари ҳамда аҳолига банкимиз томонидан жорий йилнинг ўтган даврида 17 миллиард сўм кредит ажратилди. Натижада нафақат балиқ етиштириш ҳажми ортмоқда,

балки кўплаб янги иш ўринлари яратилмоқда.

Бу йўналишда Президентимизнинг ҳудудларга ташрифи чоғида ўтказилган мажлис баёнига тушган лойиҳалар бўйича 2019 йил давомида “Ипотека-банк” томонидан 208 та мижозга 642,9 млрд. сўм кредит ажратиш белгиланган бўлиб, шундан 204 та лойиҳага 603,5 млрд. сўм миллий валютада, 4 та лойиҳа 4 629 минг АҚШ доллари хорижий валютада кредит ажратиш белгиланган. Айни дамда мазкур лойиҳаларни амалга ошириш ва молиялаш ишлари давом этмоқда.

Агар бу борадаги ишларни рақамларда солиштирсанимизда, жорий йилнинг 1 июнь ҳолатига кўра, 322 балиқчилик лойиҳасига 236 млрд. сўм кредит линиялари очилиб, 164,1 млрд. сўм кредит маблағлари ажратилди. Бу ўтган йилнинг мос даврига нисбатан 85,6 млрд. сўмга ёки 209 фоизга кўп деганидир. Бу ўз навбатида, балиқчилик ривожига ҳам катта туртки бериб, маҳсулотларнинг сифати ҳам, ҳажми ҳам оширидан далолат беради.

Умида ХУДОЙБЕРГАНОВА

ХУШХАБАР ПУЛ ЎТКАЗМАЛАРИ ҲАЖМИ ЎСМОҚДА

2019 йилнинг биринчи чорагида Россиядан пул ўтказмалари ҳажми бўйича Ўзбекистон Швейцариядан сўнг иккинчи ўринни эгаллади, дея ёзади ЎЗА сайти.

Статистик маълумотларга кўра, 2019 йилнинг биринчи чорагида Россиядан Ўзбекистонга 818 миллион АҚШ доллари юборилган. Шунингдек, Тожикистонга – 462 миллион, Қирғизистонга – 453 миллион, Арманистонга – 194 миллион доллар, Қозоғистонга – 137 миллион доллар жўнатилган.

Энг кўп маблағ эса Швейцарияга юборилган – 1,3 миллиард доллар.

Хабарда айтилишига кўра, Ўзбекистонга юборилган 818 миллион доллардан 340 миллионини Россия фуқаролари, 478 миллионини эса Ўзбекистон ва бошқа давлат фуқаролари юборган. Юборилган маблағнинг ўртача қиймати – 349 долларни ташкил қилган.

Эслатиб ўтамиз, бир ой олдин Россия банклари Хитой, Қозоғистон, Қирғизистон ва Вьетнамга пул ўтказмалар ҳажмини чеклаб қўйган эди. Бундан мақсад – ушбу давлатлар билан бизнес юритаётган тадбиркорларнинг ноқонуний ҳаракатларини чеклаш.

Меҳнат вазирлиги хабарига кўра, Ўзбекистонга меҳнат мигрантлари томонидан юборилаётган маблағлар ҳажми 2021 йилга келиб 7,2 миллиард долларгача ошиши мумкин. Бугунги кунда йилига ўртача 4 миллиардни ташкил қилади.

БИРЖА САВДОЛАРИ АВЖИДА

2019 йилнинг 10–16 июнь кунларида “ЎЗРТХБ” АЖДА 1,0 трлн. сўмлик битимлар тузилди, яъни аввалги ҳафтага нисбатан кўрсаткич икки маротаба ошди. Кичик бизнес ва тадбиркорлик субъектлари иштирокида тузилган битимларнинг умумий ҳажми ҳам аввалги ҳафтага нисбатан икки маротабага ўсиб, 552,5 млрд. сўмни ташкил этди. Бу ҳақда Ўзбекистон Республика товар хомаши биржаси матбуот хизмати маълум қилган.

Шу жумладан биржа савдоларининг ҳажми 439,2 млрд. сўмдан 922,5 млрд. сўмгача ошди. Валюта савдо майдончаси орқали сотилган товарларнинг суммаси 553,9 минг АҚШ доллардан 4,9 млн. АҚШ долларгача ошди. Экспортнинг таркибида пахта толаси маҳсулотлари 41%, суюлтирилган газ 32%, полиэтилен турли маркалари 20% ва нефть кокси 7% ни эгаллашди.

Кўрғазма-ярмарка савдоларининг ҳафталик ҳажми 28,1 млрд. сўмни ташкил қилиб, аввалги ҳафтага нисбатан икки маротабага ошди. Кичик бизнес субъектлари томонидан амалга оширилган харидлар 5,9 млрд. сўмни ёки тузилган битимларнинг 21% ни эгаллади.

Бу ҳақда Ўзбекистон Республика товар хомаши биржаси матбуот хизмати маълум қилган.

ҲАМКОРЛИК

Кўп йиллардан бери Ўзбекистон банк-молия академияси Япония молия вазирлиги қошидаги Сиёсий тадқиқотлар институти билан илмий-амалий ҳамкорлик қилиб келади. Академиянинг салоҳиятли тингловчилари ушбу институтда ўз малакаларини ошириб келмоқда.

АКАДЕМИЯ ҲАМКОРЛАРИ
ЎЗБЕКИСТОНДА

Шу йилнинг 9–14 июнь кунлари Япония молия вазирлиги қошидаги Сиёсий тадқиқотлар институти делегацияси Ўзбекистонда бўлди. Делегация аъзолари аввало Банк-молия академиясида бўлиб, академия мутасаддилари билан келгусида ўқув дастурларини ривожлантириш, самарали ўқув семинарлари ташкил этишдан иборат икки томонлама ҳамкорлик тўғрисида келишиб олишди.

Делегация аъзолари Японияда малака оширган Банк-молия академияси тингловчиларининг магистрик иши химояларида қатнашиши ва тингловчиларнинг илмий таклифларига ўз муносабатларини билдиришди.

Шунингдек, Япония делегацияси Ўзбекистон банклар ассоциацияси, Молия вазирлиги, Япониянинг Ўзбекистондаги элчихонаси, Япониянинг Ўзбекистондаги халқаро ҳамкорлик агентлиги (ЖАЙКА)да ҳам бўлишиб, Ўзбекистон ва Япониянинг иқтисодий-ижтимоий муносабатлари билан яқиндан танишишди.

Делегация аъзолари қатор ўқув масканларида ҳам бўлиб, улардаги ўқув дастурлари ва иш фаолияти билан танишишди. Жумладан, Тошкентдаги Сингапур менежментни ривожлантириш институти, Урганч давлат университетида бўлиб, жаҳон иқтисодиётига доир маърузалар ўқишди.

Япония молия вазирлиги қошидаги Сиёсий тадқиқотлар институти катта эксперти Кенсаку Мунаенага Банк-молия академиясида, Сингапур менежментни ривожлантириш институтида, Урганч давлат университетида бўлиб, ўқитувчи ва илмий ходимларга “Жаҳон иқтисодиёти: Ўзбекистон ва Япония” мавзусида маъруза қилди.

Делегация аъзолари юртимизнинг диққатга сазовор жойларида ҳам бўлишди. Қадимий шаҳарларидан бири Хивада бўлиб, меъморий обидаларни томоша қилишди.

Ўзбекистон Молия-банк академияси ҳамда Япониянинг молия вазирлиги қошидаги Сиёсий тадқиқотлар институти ҳамкорлигининг келгусидаги илмий-амалий фаолияти туфайли банк-молия йўналишида юртимиз бошқарув кадрларининг салоҳияти ва тажрибалари жаҳон стандартлари даражасига кўтарилади деб умид қиламиз.

Умида ХУДОЙБЕРГАНОВА

СОЛИҚ ИСЛОҲОТЛАРИНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Сўнгги йилларда Ўзбекистонда кенг миқёсдаги солиқ ислохотлари амалга оширилмоқда. Солиқ сиёсатини тақомиллаштириш концепциясига кўра солиқ ислохотлари қуйидаги йўналишларда амалга оширилиши кўзда тутилган:

- солиқ юкини камайтириш ва адолатли тақсимлаш;
- солиқлар ва солиқ қонунчилигини соддалаштириш;
- солиққа оид ҳужжатлардаги зиддиятларни бартараф этиш;
- солиқ ва мажбурий тўловлар сонини қисқартириш;
- солиқ ставкаларини пасайтириш;
- солиқ ҳисоботларини қисқартириш ва соддалаштириш;
- қонун ости ҳужжатларини максимал даражада чеклаш, Солиқ кодексининг тўғридан-тўғри амал қилишини таъминлаш;
- инсофли солиқ тўловчиларни қўллаб-қувватлаш;
- бизнесни хуфёна иқтисодиётдан чиқариш ва иқтисодиётнинг инвестицион жозибдорлигини ошириш.

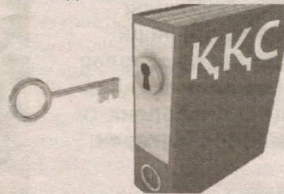
Ушбу йўналишларда ислохотлар босқичма-босқич амалга оширилиб, шу бугунгача солиқ юкини камайтириш бўйича сезиларли ишлар бажарилди. Хусусан, меҳнатга ҳақ тўлаш билан боғлиқ солиқлар юкини камайтириш мақсадида ягона ижтимоий тўловнинг ставкаси устав капиталда давлат улуши 50 фоиздан кам бўлган ҳар қандай юридик шахсга 12 фоиз қилиб белгиланди. Юқори ставкаси 22,5 фоиз бўлган прогрессив механизмли даромад солиғи бир погонали (12 фоиз) ставкага ўтказилди. Фуқаролардан Пенсия жамғармасига олинadиган мажбурий суғурта бадаллари эса бекор қилинди.

Умумбелгиланган солиқ режимида солиқ юкини камайтириш, солиқлар сонини қисқартириш ва солиққа тортишни соддалаштириш борасида ҳам сезиларли ўзгаришлар амалга оширилди. Хусусан, жамланган ставкаси 3,2 фоизни ташкил этадиган оборотдан мақсадли жамғармаларга

мажбурий ажратмалар олиб ташланди. Корхоналар учун мол-мулк солиғи ставкаси 5 фоиздан 2 фоизга, фойда солиғининг базавий ставкаси 14 фоиздан 12 фоизга туширилди.

Шу билан бирга, амалга оширилаётган солиқ ислохотлари Солиқ сиёсатини тақомиллаштириш концепциясида кўзда тутилган мақсадларга бекамукўст эришиш имкониятларини таъминлай олмаслиги кўриниб қолмоқда. Бу айниқса кўшилган қиймат солиғи (ҚҚС) билан боғлиқ ислохотларда намоён бўлмоқда.

Гап шундаки, умумбелгиланган ва соддалаштирилган солиқ режимларида солиқ тўловчилар солиқ юкидаги номутаносибликни бартараф этиш, “кичик бизнес субъекти” мақомининг суистеъмоли қилинишини олдини олиш мақсадида тадбиркорлик субъектининг соддалаштирилган солиқ режимида қолиши ёки умумбелгиланган солиқ режимида мажбуран ўтишини ҳал қилувчи мезон сифатида йиллик оборот (ялпи тушум) белгиланди. Унга кўра ўтган йил якунлари бўйича йиллик обороти 1 млрд. сўмдан ошган ёки йил давомида белгиланган миқдорга етган корхоналар умумбелгиланган солиқ режимида ўтади ва ҚҚС тўловчисига айланади.

Шу орқали ҚҚС қамровини кенгайтириш кўзда тутилди. Бироқ, бу чорани амалга оширишга ҚҚСнинг 20 фоизли ставкасини пасайтирмасдан туриб киришилди. 2019 йил арафасида ҚҚСнинг бундай юқори ставкаси билан уни барча тадбиркорлик субъектларига жорий қилиб бўлмаслиги, шу пайтга қадар ягона солиқ тўлаб келаётган кичик бизнес субъектларининг аксарияти қийин аҳволга тушиб қолиши, товарлар нархининг кескин кўтарилиши ва бошқа муаммолар юзага келиши аниқ бўлиб қолди. Натижада чора сифатида ҚҚСни ҳисоблаб чиқиш ва тўлашнинг соддалаштирилган тартиби жорий этилди. Унга кўра тушуми 3 млрд. сўмдан ошмайдиган тадбиркорлик субъектлари мол етказиб берувчиларга тўланган (кирим қилинган) ҚҚСни ҳисобга олиш ҳуқуқисиз пасайтирилган (базавий 7 фоиз) ставкаларда

ҚҚС тўлашлари мумкин. Бунда солиқнинг ставкаси айрим фаолият турлари учун табақалаштирилган. ҚҚСнинг соддалаштирилган режимида ўтган тадбиркорлик субъектлари бир нечта фаолият тури билан шуғулланган тақдирда, ҚҚСни ҳисоблаб чиқиш учун алоҳида-алоҳида ҳисоб юриштилари зарур. Кўриниб турибдики, бу тартиб солиққа тортиш тизимининг яна мураккаблашувига олиб келади.

Бундан ташқари, аксарият тадбиркорлик субъектлари юзага келаётган ҚҚС муаммосидан қутулиш учун ўз тушумини 1 млрд. сўмдан ошириб юбормаслик чораларини кўришади. Бунга улар уч хил йўл билан эришишлари мумкин: тушумини яшириш; обороти 1 млрд. сўмга етган фирмани ёпиб, бошқасини очиб; параллел фирмалар таъсис этиб, уларнинг оборотини назорат қилиш. Агар буларга йўл қўйилса яширин иқтисодиётга йўл очилади.

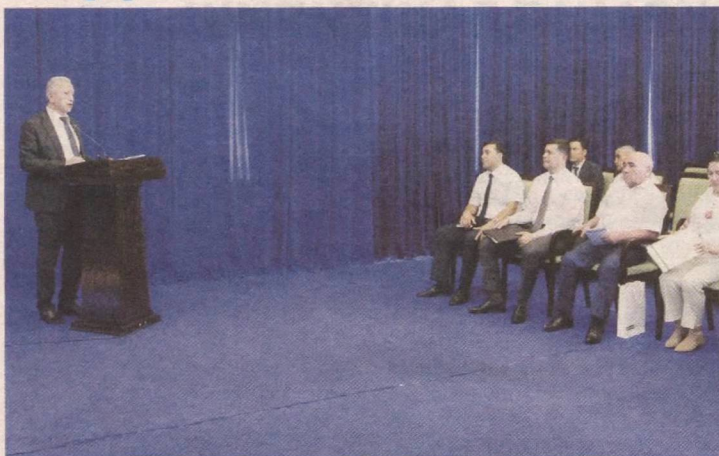
Кўриниб турибдики, ҚҚС бу тарзда ислох қилиш Солиқ сиёсатини тақомиллаштириш концепциясидан кўзланган мақсадга элтиб боролмайди. Бошқача айтганда, ҚҚСнинг ставкасини пасайтирмасдан туриб, уни барчага татбиқ этиб бўлмайди. Шунинг учун, биринчи навбатда, ҚҚС ставкасини пасайтириб бориш лозим.

ҚҚС бўйича катта миқдордаги боқимандаларнинг мавжудлиги ушбу солиқ ставкасини пасайтиришдан қутилadиган бюджет йўқотишини қоплаш манбаси борлигини кўрсатади.

Бундан ташқари, ҚҚС ставкасини пасайтириш уни барча тадбиркорлик субъектларидан ундириш, яъни унинг тўловчилари миқёсини кенгайтириш имкониятларини оширади. Шу бугунга қадар мамлакат ялпи ички маҳсулотининг 60 фоиздан кўпроқ қисми ҚҚСга тортилмапти. Ялпи қўшилган қийматнинг мазкур қисмини ҚҚСга жалб этиш мазкур солиқ базасининг кенгайиши ҳисобида, нафақат бюджет йўқотишларини қоплаш, балки ҚҚС тушумларини мунтазам ошириб бориш имконини беради.

Ислом НИЯЗМЕТОВ,
и.ф.д., Ўзбекистон
Республикаси Банк-молия
академияси “Солиқлар ва
солиқ солиш” кафедраси
мудир.

ТАДБИРКОРЛАРГА 1405 МЛРД. СЎМ

(Бошланиши 1-саҳифада)

Тадбирда "Агробанк" Бошқаруви раиси биринчи ўринбосари в.в.б Абдурахмон Шеров сўзга чиқиб, банк томонидан жорий йил давомида тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш борасида амалга ошири-лаётган ишлар хусусида сўз юритди.

Маълумотларга кўра, йил бошидан буён тадбиркорлик субъектларини молиявий қўллаб-қувватлаш мақсадида банк томонидан 1 405 млрд. сўмлик кредит маблағлари йўналтирилиб, бу кредитлар ажратилишида асосий эътибор жой-

ларда янги иш ўринлари яратилишига қаратилган.

Жумладан, аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш ва бандлигини таъминлаш мақсадида 75 млрд. сўм маблағ йўналтирилган. Шундан яқка тартибдаги тадбиркор аёлларга 49 млрд. сўм ҳамда асосан аёллар меҳнатидан фойдаланадиган тадбиркор аёлларга 26 млрд. сўмлик кредит ажратилган.

Шунингдек, хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасини ривожлантириш, айниқса, қишлоқ жойларда замонавий хизмат кўрсатиш объектларини

барпо қилиш мақсадида 1 268 нафар мижозга 79 млрд. сўмдан зиёд кредит маблағлари йўналтирилиб, ҳудудлар ривожига муносиб ҳисса қўшилди.

Бундан ташқари, банк томонидан ўтган давр давомида ҳунармандчиликни ривожлантириш мақсадида 2 028 нафар мижозга 69 млрд. сўм, ёш тадбиркор, фермер ва ҳунармандларга йил бошидан буён 49 млрд. сўмдан зиёд кредит маблағлари ажратилиб, уларнинг тадбиркорлик фаолиятига кўмак берилди.

Шунингдек, банк томонидан ёш оилаларни қўллаб-қувватлаш мақсадида 843 нафар ёш оилага 15 млрд. сўмлик кредит маблағлари ажратилди.

Ҳар бир маҳалла, ҳудуднинг иктисослашуви, аҳолининг деҳқончилик ва тадбиркорлик анъаналарини инobatга олган ҳолда "Бир маҳалла – бир маҳсулот" тамойили асосида имтиёзли кредитлар ажратилмоқда. Жумладан, банкка бириктирилган 2 342 та маҳалла фуқаролар йиғинларидаги 1 млн. 555 мингта хонадонлар қамраб олиниб, бугунги кунга қадар аҳолининг тадбиркорлик қилиш имкониятлари ўрганиб чиқилмоқда.

Tadbirkorlikni biz bilan boshlang

Бундан ташқари, банк филиаллари томонидан Президентимизнинг 2018 йил 26 мартдаги "Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари фаолиятини тақомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида" ги қарорига асосан, фермер ва деҳқон хўжаликларини ривожлантириш учун Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши ҳузуридаги Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгаларини қўллаб-қувватлаш жамғармаси ҳисобидан 67,7 млрд. сўм йўналтирилди.

Қисқаси, "Агробанк" жамоаси юртимиз иқтисодиётининг турли тармоқларини янада тараққий эттириш, аҳолини тадбиркорликка жалб этиш ва уларнинг бизнес лойиҳаларини молиявий қўллаб-қувватлаш, шунингдек, банк хизматларини янада ривожлантириш йўлида келгусида ҳам кенг қўламли савий-ҳаракатларни олиб боради.

Рустам ПЎЛАТОВ

ДАРОМАДЛАРНИ ОШИРАЁТГАН ДАСТУР

ОИЛАВИЙ ТАДБИРКОРЛИК

Президентимизнинг 2019 йил 7 мартдаги "Ҳудудларда аҳолини тадбиркорликка кенг жалб қилиш ва оилавий тадбиркорликни ривожлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида" ги қарори ва "Ҳар бир оила – тадбиркор" Давлат дастури ижросида акциядорлик-тижорат "Қишлоқ қурилиш банк" фаол иштирок этмоқда.

Хусусан, қарор ижроси доирасида банк томонидан аҳолини тадбиркорликка жалб қилиш ва оилавий тадбиркорликни ривожлантириш борасида банкка бириктирилган туманларда аҳоли ўртасида микрокредитлар турлари ва расмийлаштириш тартиблари юзасидан кенг қамровли тарғибот ишлари олиб борилмоқда.

Натижада жорий йил банк томонидан оилавий тадбиркорликни ривожлантириш учун 291,4 млрд. сўм миқдорида микрокредитлар ажратиш белгиланган бўлиб, ҳозирги кунга қадар 1 474 нафар кам таъминланган оилаларга 39,3 млрд. сўм миқдорида имтиёзли кредитлар ажратилди.

Шунингдек, "Ҳар бир оила – тадбиркор" дастурига мувофиқ, ўтган давр мобайнида 13 327 нафар оилага 263,0 млрд. сўм миқдорида кредитлар аж-

ратилиб, уларнинг ташаббуслари молиявий қўллаб-қувватланди. Жумладан, насли қорамол учун 3 322 та оилага 71,7 млрд. сўм, қўйчилик учун 1 002 та оилага 17,7 млрд. сўм, кўенчилик учун 149 та оилага 3,1 млрд. сўм, асаларичилик учун 585 та оилага 14,3 млрд. сўм, паррандачилик учун 1 122 та оилага 19,2 млрд. сўм, балиқчилик учун 90 оилага 2,9 млрд. сўм, боғдорчилик учун 133 та оилага 3,1 млрд. сўм, иссиқхона ташкил қилиш учун 1 621 та оилага 35,1 млрд. сўм, тикувчилик учун 2 483 та оилага 36,7 млрд. сўм, ҳунармандчилик йўналишида 126 оилага 3,1 млрд. сўм, қандолатчилик йўналишида 1 651 нафар оилага 15,2 млрд. сўм, бошқа тадбиркорлик фаолиятлари учун 1 043 оилага 40,8 млрд. сўм миқдорида микрокредитлар ажратилди.

"Ҳар бир оила – тадбир-

кор" дастурининг Жиззах вилоятидаги ижросини ташкил этиш учун "Қишлоқ қурилиш банк" ва Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши масъул этиб бириктирилган. Шу боис, банк томонидан вилоятдаги ҳар бир оила билан алоҳида суҳбатлар ўтказилиб, дастурнинг мазмун-моҳияти ва имтиёзли тарзда берилмаётган кредитлар хусусида батафсил тушунтириш ишлари олиб борилмоқда. Натижада тадбиркорлик бошини тутиб, яхшигина даромад олиб, ўз рўзгорини ҳам, юртини ҳам обод қилаётган инсонлар сон тобора ортитиб бормоқда. Ана шундай

кишилардан бири Арнасой туманидаги Фолиблар шаҳарчасида яшовчи Гулсара Холбоевадир.

– Оилада етти кишимиз, – дейди у биз билан суҳбатда. – Менинг ногиронлик пенсиям, келинимнинг икки ёшгача бўлган болалар тарбияси учун нафақа пулини айтмаганда, қўшимча даромад манбаимиз йўқ эди. Айниқса, ўғилларимнинг эр киши бўлиб бир иш тополмаслиги уларни ҳам, мени ҳам қаттиқ ўйга соларди. Бошимиз қотиб гамаг ботиб турган бир пайтда банк ходимлари келиб, иссиқхона ва шунга ўхшаш турли йўналишлар учун кредит беришни айтишди. Оиламиз билан кенгашиб, иссиқхона

қилишни ният қилдик. Банк ходимлари ҳам бу тақлимимизни қўллаб-қувватлади. Уларнинг кўмаги билан бир ҳафтада иссиқхона тайёр бўлди. Сўнгра помидор-бодринг экдик. Мана кўринг, помидорлар пишди, бодринглар етилди. Ҳозирда уларни бозорда сотиб, яхшигина даромад оляпмиз. Энг асосийси, иссиқхона оиламиз учун доимий иш билан банд бўлиш имконини берди.

– Касбим ўқитувчи, узоқ йиллар ёшларга таълим тарбия бердим, – дейди Ғаллаорол туманидаги "Қашқабулоқ" МФЙда яшовчи Абдуғаффор Норкулов. – Ҳозир нафақадаман. Бекор ўтирсамдан, уйимизда болалар боғчаси ташкил этиш ғояси туғилди. Бу фикрни яқинларим ҳам қўллаб-қувватлашди. Шундан сўнгра, "Қишлоқ қурилиш банк" минтақавий филиалига мурожаат қилдик. Улар қисқа муддатда имтиёзли фойзада 30 миллион сўмлик кредит ажратилди. Шу маблағ эвазига зарур жиҳозлар олиб, маҳалламизнинг 50 нафар боласига тарбия беряпмиз. Келгусида иш қўламини яна кенгайтириш ниятимиз бор.

Эътибор МАНСУРОВА,
Банк ахборот хизмати
ходими

ХУШХАБАР

ХАЛҚ БАНКИДАН “SMS-ХАБАРНОМА”

Замонавий технологиялардан самарали фойдаланган ҳолда мижоз учун янгидан-янги хизмат турларини яратиб, амалиётга жорий этиш акциядорлик тижорат Халқ банкининг муҳим вазифаларидан бирига айланиб бормоқда.

Хусусан, банк жамғариб бориладиган пенсия тизими иштирокчилари учун “SMS-хабарнома” хизматини жорий этди. Бундан кўзланган асосий мақсад жамғариб бориладиган пенсия таъминоти тизими иштирокчиларига янги, замонавий хизмат турларини кўрсатишдан иборат.

Мазкур хизмат мижознинг мобиль алоқа воситалари орқали ҳар ойда шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобрақамидаги маблағлар ҳаракати тўғрисида маълумот олиш имконини берувчи дастурий тизим ҳисобланади. “SMS-хабарнома” хизматига уланиш учун Халқ банкининг исталган филиалига мурожаат қилиш ёки биргина 3 200 қисқа рақамга шахсий пенсия ҳисобварағини юбориш мумкин.

Ўзмилийбанк ўзининг мобил иловаси – «Milliy»нинг Андроид тизимини янада мукаммаллаштириб, янги талқинини амалиётга киритди. Эндиликда, Ўзмилийбанк мижозлари HUMO карталарини Milliy мобил иловасига улаш имконига эга бўлдилар.

MILLIY ИЛОВАДАН ЯНГИ ХИЗМАТЛАР

Мазкур хизмат мижозларга бир қатор имкониятларни тақдим этмоқда. Жумладан:

- HUMO Ўзмилийбанк карталаридан Visa сўм Ўзмилийбанк карталарига ўтказмалар;
- HUMO Ўзмилийбанк карталаридан UZCARD Ўзмилийбанк карталарига ўтказмалар (ўтказмалар комиссиясиз амалга оширилади);
- Visa сўм Ўзмилийбанк карталаридан HUMO Ўзмилийбанк карталарига ўтказмалар;
- Visa сўм Ўзмилийбанк карталаридан UZCARD Ўзмилийбанк карталарига ўтказмалар (ўтказмалар комиссиясиз амалга оширилади);
- Исталган банк UZCARD карталаридан Visa сўм Ўзмилийбанк карталарига ва HUMO Ўзмилийбанк карталарига ўтказмалар (ўтказмалар банк тарифига асосан амалга оширилади);

Шунингдек, илованинг яна бир янгилиги Ўзмилийбанк Visa сўм карталари Milliy мобил банк хизматига қўшилди.

HUMO Ўзмилийбанк карталари ва Ўзмилийбанк Visa сўм карталари орқали қуйидаги хизматлар фаоллаштирилди:

- хизматлар учун тўлов;
- Ўзмилийбанк кредитларини сўндириш;
- онлайн конверсия (сотиб олиш ва сотиш);
- Ўзмилийбанк омонатларини очиш ва тўлдириш;
- ҳамён тўлдириш кабилардир.

Мазкур хизматни ёқтириш учун банк мижозлари банкининг исталган филиалига мурожаат қилиши мумкин.

finance.uz

“САВДОГАР” БАНКИ ШОХОБЧАЛАРИ 24/7 РЕЖИМИДА

Чет эл капитали иштирокидаги “Савдогар” акциядорлик тижорат банки аҳолига қулайлик яратиш ва замонавий хизматлар кўламини кенгайтириш мақсадида республика бўйлаб 24/7 режимида, кеча-ю кундуз, ходимсиз узлуксиз хизмат кўрсатадиган банк тизимида барча ўтказмаларни амалга оширмоқда.

Эндиликда банк мижозлари банкининг “Savdogar mobile” иловаси, “Internet-banking”, “Mobile-banking” каби масофадан хизмат кўрсатиш дастурлари орқали ёки 24/7 режимида узлуксиз ўз-ўзига хизмат кўрсатиш шохобчалари орқали банк тизимидаги

барча ўтказмаларни амалга ошириши мумкин. Шохобча замонавий банк хизматларини кўрсатувчи банкомат, инфокиоск курилмалари билан жиҳозланган.

Шунингдек, банкининг корпоратив пластик карточкасига эга бўлган мижозлар “Internet-banking”, “Mobile-

banking” каби масофадан хизмат кўрсатиш дастурлари орқали ўз корпоратив карточкалари ҳисобварағида куннинг исталган вақтида банкка бормасдан ва ортиқча ҳужжатлар тақдим этмасдан пул ўтказишлари мумкин.

Банк ахборот хизмати

“Қишлоқ қурилиш банк”дан ОММАБОП ОМОНАТЛАР

Хизматлар оммабоплигини янада ошириш орқали аҳолининг бўш пул маблағларини банкдаги муддатли ва жамғармали омонатларга жалб қилишни рағбатлантириш, аҳолига янги қулайликлар яратиш мақсадида АТБ “Қишлоқ қурилиш банк” аҳолига қатор омонат турларини жорий этди.

Маълумотларга кўра, жорий йил 1 июнь ҳолатига банк тизимида миллий ва хорижий валютада жами 26 турдаги омонатлар жорий қилинган бўлиб, омонатчилар сони 104 566 нафарни ташкил қилиб, ундаги маблағлар қолдиғи 610,0 млрд. сўмдан ортди.

Хусусан, миллий валютада жамғарилиб борилувчи “Фаровон”, муддатли “Барака”, хорижий валютада муддатли “Идеал” ва жамғармали “Стандарт” номли омонатлар банк амалиётига киритилиб, ушбу омонатлар банк ва омонатчилар манфаатларининг уйғунлигини таъминлаб, ўзининг қулай шартлари, жозибadorлиги билан ажралиб туради.

“Барака” миллий валютадаги муддатли омонатга 1-3 ой муддатга йиллик 15%, 4-6 ой муддатга йиллик 16%, 7-9 ой муддатга йиллик 17%, 10-12 ой муддатга йиллик 18%, 13-18 ой муддатга йиллик 20%, 19-25 ой муддатга йиллик 21% тўлов амалга оширилади. Омонат муддатидан олдин қайтариб олинганда унинг ҳақиқатда сақланган муддатига мувофиқ фоиз тўловлар амалга оширилади.

Омонатга маблағлар нақд пулда ёки нақд пулсиз шаклда жисмоний шахсларнинг иш ҳақи ва унга тенглаштирилган пул маблағлари, жумладан, омонатчининг банк пластик картасидаги маблағлари ҳисобидан қабул қилинади. Ҳисобланган фоиз тўловлар ҳар ойда амалга оширилади. Омонатга ҳисобланган фоиз тўловлар унинг манбасидан қатъи назар, омонатчи талабига кўра нақд пулда берилиши мумкин.

“Фаровон” миллий валютадаги жамғармали омонатга 1-3 ой муддатга йиллик 15%, 4-6 ой муддатга йиллик 16%, 7-9 ой муддатга йиллик 17%, 10-12 ой муддатга йиллик 18%, 13-25 ой муддатга йиллик 19%

тўлов амалга оширилади. Дастлабки омонат суммаси устига қўшимча маблағлар киритиб бориш имконияти мавжуд. Ҳисобланган фоизлар ойлик капитализация қилинади.

“Идеал” хорижий валютадаги муддатли омонатга 1-6 ой муддатга йиллик 2%, 7-13 ой муддатга йиллик 3%, 14-24 ой муддатга йиллик 4%, 25-36 ой муддатга йиллик 6% тўлов амалга оширилади. Омонатга маблағлар Евро ва АҚШ долларларида нақд шаклда қабул қилинади. Ҳисобланган фоиз тўловлар омонат муддати тугагандан сўнг маблағ эгасининг талабига кўра жойлаштирилган хорижий валютада ёки Марказий банкининг амалдаги расмий курси бўйича миллий валюта - сўмда тўлаб берилади. Ҳисобланган фоизлар капитализация қилинмайди, яъни ҳисобланган фоизларга қўшимча тарзда фоизлар ҳисобланмайди.

“Стандарт” хорижий валютадаги жамғармали омонатга 1-6 ой муддатга йиллик 2%, 7-13 ой муддатга йиллик 3%, 14-24 ой муддатга йиллик 4%, 25-36 ой муддатга йиллик 6% тўлов амалга оширилади. Омонатга маблағлар Евро ва АҚШ долларларида нақд шаклда қабул қилинади. Омонатчи дастлабки омонат суммаси устига қўшимча маблағлар киритиб бориши мумкин. Омонатга ҳисобланган фоизлар ойлик капитализация қилинади. Омонатга жойлаштирилган маблағ жойлаштирилган хорижий валютада ёки Марказий банкининг амалдаги расмий курси бўйича миллий валютада қайтарилади.

Малика ПЎЛАТОВА

КРЕДИТ ОПЕРАЦИЯЛАРИ ВА УЛАРНИНГ ҲИСОБИНИ ЮРИТИШНИНГ ДОЛЗАРЪ МАСАЛАЛАРИ

Кредит қўйилмаси суммаси – тижорат банклари активларида, кредит операциялари – амалга оширилган операциялар ҳажмида, кредитдан олинган даромадлар – барча даромадлар таркибида асосий ўрин тутади. Шунингдек, кредитга белгиланган фоииз ставкаларининг пастлиги, кредитлар ва фоиизларнинг ўз вақтида ундирилмаслиги банк ликвидлигига жиддий зарар етказиши мумкин.

Кредитларнинг фоиизини тўлашга имтиёзли давр берилганда бу фоиизлар бухгалтерия ҳисобида қандай акс эттирилади? Ахир ҳисобланган фоиизларга солиқ тўлаш лозим, тушмаган фоиизлар учун солиқ тўланса банк ликвидлигига салбий таъсир қилади.

Тижорат банклари кредитларнинг фоиизларини тўлаш учун имтиёзли давр бериши одатда истамасликларни тушунарли ҳолат албатта. Чунки ҳеч қайси банк қайсидир муддатга даромаддан воз кеча олмайди. Бироқ, аввалга пул оқими жуда паст ёки умуман бўлмаслиги, кейинчалик эса етарли пул оқими пайдо бўлиши аниқ бўлган лойиҳалар амалиётда кўп учрайди. Банк бундай лойиҳага асосий қарз ва фоиизни тўлашга имтиёзли давр беришга рози бўлиши мумкин.

Кредит операцияларининг бухгалтерия ҳисобида акс этиши баланс ҳисобрақамларида эмас, кўзда тутилмаган вазиятлар ҳисобрақами (кейинги ўринларда КТВХ, уларни балансдан ташқари ҳисобрақам ҳам деб аташди) иштирокидаги ўтказмадан (проводка) бошланади. Дастлаб таъминот ҳужжатлари (гаров шартномаси, кафилик ёки кафолат, суғурта полиси, гаровга олинган мулкни суғурталаш ҳужжатлари) КТВХга олинади.

Бухгалтерия ҳисобида гаровга олинган мулк гаров шартномасида кўрсатилган қийматда акс этади:

Дебет: 94502 – “Гаров сифатида олинган мулклар ва мулквий ҳуқуқлар (талаб)” КТВХ.

Кредит: 96381 – “Гаров сифатидаги қимматли қоғозлар, мулклар ва мулквий ҳуқуқлар (талаб) бўйича контра-ҳисобварақ”.

Агар қимматли қоғозлар гаровга олинган бўлса, расмийлаштирилган сўнг кўйидагича ўтказма ўтказилади:

Дебет: 94501 – “Гаров сифатида олинган қимматли қоғозлар” КТВХ.

Кредит: 96381 – “Гаров сифатидаги қимматли қоғозлар, мулклар ва мулквий ҳуқуқ(талаб)лар бўйича контра-ҳисобварақ”. Бу ўтказма учун одатда, гаров шартномаси ёки кредит бўлинмасининг фармойиши асос

бўлиб хизмат қилади.

Бироқ амалиётда тижорат банклари рақобатда ютиш, барқарор молиявий ҳолати ҳамда истиқболли лойиҳа ва даромад кетидан қувиб, таъминотни кредит берилгандан сўнг расмийлаштириш, ёки вақтинча кафилик расмийлаштириб, сўнгга кредит ҳисобидан сотиб олинаётган моддий бойликни гаровга олиши мумкин. Демак, ҳамма вақт ҳам кредит берилишдан олдин таъминот расмийлаштиришнинг иложи бўлавермайди.

Кредит таъминоти сифатида кафолат ёки кафилик олиниши бухгалтерия ҳисобида кўйидагича акс этади:

Дебет: 94503 – Гаров сифатида олинган кафолат ва кафиликлар.

Кредит: 96381 – “Гаров сифатидаги қимматли қоғозлар, мулклар ва мулквий ҳуқуқлар (талаб) бўйича контра-ҳисобварақ”.

Таъминот тури алмаштирилганда кўйидагича ўтказма амалга оширилади:

Дебет: 94502 – “Гаров сифатида олинган мулклар ва мулквий ҳуқуқлар (талаб)” КТВХ.

Кредит: 94503 – “Гаров сифатида олинган кафолат ва кафиликлар” КТВХ.

Шундай ҳолатлар ҳам бўладики, қарздор олинган кредитнинг қайтарилган қисмига мос таъминот суммасини гаровдан чиқаришни сўраши мумкин. Бунга мижоз гаровдаги мулкнинг бир қисмини сотишга тўғри келиб қолиши ёки бошқа кредит олиш учун гаровга қўйиши ёки бошқа ҳоллар сабаб бўлиши мумкин.

Гаровга қўйилган мулкнинг бир қисмини гаровдан чиқариш бухгалтерия ҳисобида кўйидагича акс этади:

Дебет: 96381 – “Гаров сифатидаги қимматли қоғозлар, мулклар ва мулквий ҳуқуқлар (талаб) бўйича контра-ҳисобварақ”.

Кредит: 94502 – “Гаров сифатида олинган мулклар ва мулквий ҳуқуқлар (талаб)” КТВХ.

Айрим амалиётчилар орасида кредит шартномасини кассага кириш қилиш ва КТВХда ҳисобга олиш лозим деб ҳисобловчилар ҳам йўқ эмас. Фикримизча, кредит шартномасини омондорга ёки кассага кириш қилиш ортқча жараён (процедура) бўлиб, бунга ҳеч қандай ҳожат йўқ. Ҳолбуки, банкда шартнома маълумотларини банк электрон ахборот базасига кириштириш, кўриш, таҳлил қилиш имконияти мавжуд.

Қарздорлар билан кредит шартномаси тузилиб, унда кредит ва фоиизларни тўлаш графиги кўрсатилади ёки унга илова қилинади (зарурият бўлса). Банкнинг электрон ахборот базасида мижознинг банкдаги ҳисобрақамига хизмат кўрсатувчи ходими қарздорнинг керакли шартномавий маълумотларини (яъни кредит ва фоиизларни тўлаш графиги, тўланадиган сумма, муддат) кўриши ва шартномага кўра асосий қарз ва фоиизларни ҳисобрақамдан ечиб

олиши мумкин.

Шунинг учун қарздордан муддатли мажбуриятномалар олиш ва уларни 91901 – “Қарздорларнинг қисқа муддатли кредитлар бўйича мажбуриятлари” ва 91905 – “Қарздорларнинг узоқ муддатли кредитлар ва лизинглар бўйича мажбуриятлари” КТВХларига кириш қилишга зарурият йўқ. Шундай экан, ушбу ҳисобрақамлар ҳамда уларнинг контр-ҳисобрақамларига эҳтиёж қолмади, уларни бекор қилиш вақти келди. Шунда, муддатли мажбуриятномаларни омондорда сақлаш, бу ҳисобрақамларнинг суммасини кредитларнинг баланс ҳисобрақамларидаги қолдиғи билан солиштириш каби бесамара таҳлилнинг ҳам зарурияти йўқолади. Маъноси йўқ ўтказмалар ўтказишга, таҳлил қилишга, текширишга ҳамда аниқланган “камчилик”ларни муҳокама қилишга кетадиган вақт тежаб қолинади.

Бундан ташқари, 96345 – “Қарздорларнинг қисқа муддатли кредитлар бўйича мажбуриятлари контр-ҳисобварақи” ҳамда 96349 – “Қарздорларнинг узоқ муддатли кредитлар ва лизинглар бўйича мажбуриятлари контр-ҳисобварақи”нинг ҳам зарурияти қолмайди. Шунинг ҳам таъкидлаш лозимки, ушбу КТВХларига муддатли мажбуриятномаларни кириш қилиш амалиёти илгари банк тизимида электрон ахборот базаси мавжуд бўлмаган, қарздор ҳисобрақамига хизмат кўрсатувчи ходимда қарздорнинг асосий қарз ва фоииз қарзларини тўлаш санас, суммаси тўғрисидаги маълумот бўлмаган даврда зарур бўлган.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, мижозларнинг депозит ҳисобрақамига хизмат кўрсатувчи ва кредит бўлимидан масъул ходим ўрнига битта ходим депозит ҳисобрақамига хизмат кўрсатса ва кредит ишини мониторинг қилса мақсадга мувофиқ бўлар эди. Чунки у мижознинг кундалик “нафас олишини” билиб туради. Кредит сўраб мурожаат қилган шахснинг молиявий операциялари, молиявий ҳолати, мижознинг пул оқимидан, айланмасидан, фаолиятдан хабардор бўлади, кредит берилгандан сўнг эса ҳисобрақамдаги маблағларнинг ҳаракатини кузатиб боради, келгусида бўлажак муаммоларни олдиндан пайқаш имкониятига эга бўлади. Бу амалиёт кўпгина банкларда қўлланила бошланди.

Шунингдек, факторинг операцияларининг КТВХдаги ҳисоби ҳақида ҳам шундай дейиш мумкин. Факторинг шартномаси тузилиб, операция амалга оширилгандан сўнг 90966 – “Сотиб олинган дебиторлик қарзлари – Факторинг” КТВХи дебетланиб, 96331 – “Сотиб олинган дебиторлик қарзлари - Факторинг бўйича контра-ҳисобварақ” кредитланади.

Бироқ, бу ўтказмага қандай ҳужжат асос бўлиб хизмат қилиши, у кимнинг номига очилиши ҳам кўрсатилмаган. Бу ҳақда бирон бир меъёрий ҳужжатда айтиб ўтилмаган. Шунингдек, 90966-ҳисобрақамга факторинг шартномаси тузилгандан сўнг олинган олинадими ёки операция амалга оширилгандан сўнг олинган, бу ҳам қоронғи.

Дебитор қарзни сотиб олиш ҳақидаги шартнома бошқа шахс билан тузилади, қарзни эса бошқа шахс тўлайди, тўловчи ва банк ўртасида ҳеч қандай шартнома тузилмайди. Шунингдек, дисконтни қачон ва қайси вақтда даромадга олиш тўғрисида ҳам ҳеч қандай меъёр мавжуд эмас. Ҳозирги вақтда факторинг операциялари анча камайиб кетган бўлса-да, амалиётда факторингда муаммо пайдо бўлгач, тушган сумма ҳисобидан дисконтни қоплаб, кейин тузатиш ўтказмаси орқали асосий қарзни камайитиришга йўналтириш ҳоллари мавжуд. Хуллас, ҳозирги шароитда 90966- ва 96331-КТВХлардан фойдаланиш зарурияти амалда йўқ, уларни ҳам бекор қилиш мақсадга мувофиқ бўларди, бу операциянинг баланс ҳисобрақамларидаги ҳисоби етарли деган фикрдамыз. Қанча кўп чеклов бўлса шунча кўп хато қилиш хавфи ошади, ходимларни айблаш учун шариит яратилади.

Фикримизча, 91501 – “Берилган кредитлар ва лизинглар бўйича ҳисобланган фоиизлар” ҳисобрақамига бир қатор аниқликлар киритилиши лозим, яъни ҳисобрақамнинг номи “Берилган кредитлар ва лизингларга ҳисобланган фоиизлар” деб аталса мақсадга мувофиқ бўлар эди.

– 91501 – “Берилган кредитлар ва лизинглар бўйича ҳисобланган фоиизлар” ҳисобрақамида амалдаги тартибда балансдан чиқарилган, ҳисобланган, лекин олинмаган фоиизлар, шунингдек, «фоииз ўстирмаслик» мақоми берилган кредитлар ва лизингларга ҳисобланган фоиизлар акс эттирилади. Ушбу ҳисобрақамда балансдаги ва КТВХга олинган (балансдан чиқарилган) кредитларга (лизингларга) тегишли фоиизларнинг ҳисоби юритилади. Шунингдек, фоииз балансдан чиқарилгандан кейин ҳисобланган фоиизлар ҳам акс эттирилади.

Унинг дебетидеда кредит ва лизингларнинг балансдан чиқарилган фоиизлари, кредит ва лизингларнинг фоиизлари балансдан чиқарилгандан кейин ҳисобланган фоиизлар суммасига дебетланади. У тўланган фоиизлар, белгиланган муддати келиб банк кенгаши қарорига кўра КТВХдан чиқарилаётган фоиизлар суммасига кредитланади.

Ушбу КТВХ таърифидаги “...” “Фоииз ўстирмаслик” мақомига ўтказилган кредит ва лизинглар...” иборасини “...” “Фоииз ўстирмаслик” мақоми берилган кредит ва лизинглар” иборасига алмаштириш лозим. Чунки кредит ва лизинг бу мақомга ўтказилмайди, балки уларга бу мақом берилди.

“Фоииз ўстирмаслик” мақоми берилган кредитларни “фоииз ҳисобланадиган” мақомга қайтариш учун авваламбор, КТВХдаги фоиизлар суммаси тўлангандан кейингина рухсат бериш амалиёти киритилишини тақлиф қиламиз. “Фоииз ўстирмаслик” мақоми берилган кредитларнинг фоиизлари 16300-ҳисобрақамида акс эттирилмаслиги шарт ва зарур.

Нурали ХОЛМУРОДОВ,
Марказий банк кадрлар
билан ишлаш департаменти
ўқув бўлими бошлиғи
(Давоми келгуси сонда)

2018 ЙИЛНИНГ ЭНГ ЧИРОЙЛИ БАНКНОТАЛАРИ

Халқаро банкнот жамияти (IBNS) 2018 йилда жаҳоннинг энг чиройли банкноталари рейтингини эълон қилди.

"2018 йил банкнотаси" номинацияси ғолибини аниқлаш мақсадида жаҳоннинг 150 дан ортиқ банкнотаси ўрганилди. Куйида 2018 йилнинг энг чиройли банкноталари ўнталлигининг айримлари ҳақида маълумот берамиз:

10 долларлик, Канада

Энг чиройли банкнота сифатида 10 Канада доллари деб эътироф этилди. Унинг бир томонида ўз вақтида миллатчиликка қарши курашган тадбиркор аёл Виола Десмонд, иккинчи томонида Виннипиг шаҳридаги Инсон ҳуқуқлари музейи сурати акс эттирилган.

10 Канада доллари 2018 йил 19 ноябрда муомалага чиқарила бошлаган.

200 франк, Швейцария

Иккинчи ўринни 200 Швейцария франки эгаллади.

Пулда моддията мавжуд уч мезонли майдонга йўналтирилган инсоннинг қўл бармоқлари тасвири туширилган.

500 крона, Норвегия

Учинчи поғонага Норвегиянинг 500 кронаси сазовор бўлди. Банкнотада норвегиялик таниқли кемасоз Колин Арчернинг кутқарув елкани акс эттирилган. Пул 2018 йилда муомалага чиқарилган бўлиб, сарғиш, жигарранг тусга эга. 70×147 мм ўлчамдаги банкнотада "Ствангер" RS 14 кутқарув кемаси сурати ифода этилган ва тескари томонидан денгиздан углеводородни изловчи тармоқ тимсоли тасвири туширилган.

100 рубль, Россия

100 рубллик номинал остида босиб чиқарилган банкнота 2018 йилда ўтказилган футбол бўйича жаҳон чемпионатиға бағишланган эди.

Эсдалик пули 2018 йил 22 майда муомалага чиқарилган бўлиб, у полимер субстрата ёрдамида ишлаб чиқарилган.

Пулнинг ташқи томонида футбол тўпини ушлаб турган болакай сурати ҳамда дарвозабон Лев Яшин сурати мавжуд. Тескари томонида эса ер шари тимсоли туширилган ҳамда Россия давлати алоҳида чизиқлар билан ажратиб кўрсатилган футбол тўпи ҳамда футбол ишқибозлари акс эттирилган.

40 доллар, Соломон оролчаси

Чиройли бешталик таркибига кирган яна бир банкнота Соломон оролчасига тегишли 40 долларлик деб баҳоланди.

Пулнинг ташқи томонида Соломон оролчасининг харитаси ҳамда денгиз чиганогини ушлаб турган инсон кўли тасвири туширилган. Тескари томонида эса кема ичида табассум қилиб турган болалар ва яна бошқа кемада эшак ушлаб турган инсон сурати акс эттирилган.

Шунингдек, пулда балиқ ва тошбақа ёнида сузиб кетаётган ғаввос сурати мавжуд.

500 песо, Мексика

Мексика 2018 йилнинг 28 августида 500 Мексика песосининг номинал қийматидаги янги пул белгисини чиқарди. Бу рейтингда олтинчи ўринда қайд этилган.

Мексика банки вакилларининг таъкидлашича, янги банкноталарнинг кўшимча химоявий хусусиятлари бор, улар янада функционал ва мустаҳкам бўлади. Банкноталарнинг дизайни мамлакатнинг миллий тарихи ва меросига асосланган.

Кейинги ўринларда Мавритания, Богем ороллари, Арманистон, Боливиа каби давлатларнинг пул бирликлари қайд этилган.

ЧЕРКОВ – ИЛК БАНК РАҚОБАТЧИСИ

2 ДЕКАБРЬ – БАНК ИШЧИСИ КУНИ

Дунёнинг аксарият мамлакатларида 2 декабрь – молия соҳаси мутахассисларининг касбий байрами сифатида, яъни банк ишчиси куни сифатида нишонланади.

БАНК – АВВАЛО РАСТА

Банк сўзининг асл маъноси "стол" сўзини англатади. Италиянча "banco" сўзи – бу раста ёки устида тангалар тахланадиган стол маъносини билдиради.

ЖАҲОННИНГ ЭНГ ЙИРИК КУПЮРАСИ ҚАЕРДА?

Энг йирик номиналдаги пул – 10 миллион доллар Зимбабведа муомалага чиқарилган. Унинг "қора" бозордаги тахминий қиймати 4 АҚШ долларига тенг.

ЭНГ КАТТА ТАНГА-ЧИ?

Дунёнинг вази энг оғир металл тангаси – 1 миллион Канада доллари ҳисобланади. Бу танга Канадада 2007 йил май ойида зарб этилган. Уни харид қилиш ниятида бўлганларнинг сонидан келиб чиқиб атиги уч дона чиқарилган.

БАНКЛАРНИНГ ИЛК РАҚОБАТЧИСИ

Банк бизнеси ташкил этилишининг дастлабки вақтларида қизиқарли вазиятлар ҳам юзага келган эди.

Қадимий Юнонистонда омонатчиларнинг маблағларини черков ходимлари сақлаган. Улар сақлаб бериши учун қимматли қоғозлар, битимлар, низодаги маблағлар тақдим этилган. Шу боис хусусий банкирларнинг жиддий рақобатчиси черков бўлиб, улар зарурат туғилганда қарамоғидаги маблағдан қарз бериб турарди. Черковдаги махсус ходимнинг дахлсизлиги унга хусусан инсонлар, ҳуқумат ва шаҳарлардан катта миқдордаги маблағларни қабул қилиш имконини берарди.

ЭНГ ЙИРИК ЎҒИРЛИК

Гиннес рекордлар китобида қайд этилишича, жаҳоннинг энг "қиммат" ўғрилиги Германиянинг 1945 йилдаги мағлубиятидан сўнг Рейхсбанкда уюштирилган тунаш ҳисобланади.

Рейхсбанк сейфларида Германия миллатчиларининг олтин захираси, шунингдек, олмонлар бошқа давлатлардан ўзлаштирган қимматбаҳо буюмлар сақланарди. Т.Боуэрнинг "Миллат олтини" номли китобида ёзилишича, ўмарилган қимматбаҳо буюмларнинг умумий қиймати 1984 йилдаги 3,34 миллиард АҚШ долларига тенг бўлган.

БАНК КАРТАЛАРИ 1880 ЙИЛДАЁҚ ЎЙЛАБ ТОПИЛГАН

Ичида маблағи мавжуд карталар ёрдамида тўловни амалга ошириш ғояси 1880 йилдаёқ бўлган. Айнан ўша йиллари Американинг таниқли олими Эдвард Беллами ўзининг "Ортга назар" китобида тўловни амалга оширишда олдиндан пул билан тўлдирилган картадан фойдаланишни таклиф этган. Бироқ унинг таклифи эътиборга олинмаган.

Фақатгина 1950 йилда DCI (Diners Club International) компанияси универсал тўлов картаси – Diners Clubни ишлаб чиқарди. Уни кашф этиш ғояси компания раҳбари Х.Френк Макнамар тамаддидида таом учун ҳамёнидаги нақд пули етмай қолганидан сўнг келган.

Интернет материаллари асосида тайёрланди.

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

АХБОРОТ-ТАҲЛИЛИЙ ГАЗЕТА

ҲАМКОРЛАРИМИЗ ВА МУАССИС
Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки

Ўзбекистон Республикаси Банк-молия
академияси

"Moliya yangiliklari agentligi" МЧЖ

БОШ МУҲАРРИР

Ўктам АБДУЛЛАЕВ

НАШР УЧУН МАСЪУЛ

Бобур МУҲАММАДИЕВ

Реклама ва маркетинг хизмати

Тел: 99897 776 60 18

71 232 45 32

Факс: 71 232 43 98

Нашр индекси-102.

Ахборот кўмағи

ЎЗА, "Norma Hamkor" МЧЖ

Тахририят манзили:

100060. Тошкент ш., Шахрисабз кўчаси,
23-уй e-mail: bankaxborotnomasi@mail.ru,

www.banknews.uz телеграм каналимиз

@bank_axborotnomasi

Чоп этишга тайёрловчи: "Moliya yangiliklari agentligi"

МЧЖ

Газета тахририятнинг техник ускуналарида
сахифаланди.

Тахририятнинг фақат ёзма розилиги билан "Банк ахборотномаси" да эълон қилинган материалларни қўчириб босишга ижозат берилмайди. Қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва қайтарилмайди. Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2012 йил 10 январда 0065-тартиб рақами билан рўйхатга олинган. Газета ҳафтада бир марта – пайшанба куни чиқади.

Буюртма № Ғ 603

Адади 1967 нусха

Нархи шартнома асосида.

Газета А3 ҳажмда, 2 шартли босма табақда чоп этилди.

Босишга рухсат этилди: 19.06.2019 й.

1 2 3 4 5

"Шарк" наشريёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонасида чоп этилди. Корхона манзили: Тошкент ш. Буюк Турон кўчаси, 41-уй.